

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość / Region / Kraj

Wilno

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Muzeum Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

zbiory muzealne Towarzystwa Przyjaciół Nauk

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Muzeum istniało przy powołanym - “na mocy uchwały Gubernjalnej Komisji Wileńskiej do spraw towarzystw i związków z d. 17 stycznia 1907 r. dozwolone jest zarejestrowanie Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie, którego ustawą wciągnięto do rejestru z r. 1907 pod Nr 4. “ Zgodę wydał Gubernator Wileński Szambelan Dworu Jego Cesarskiej Mości- N. Lubimow.

Daty działalności / zakres czasowy:

Dostępność

Typ relacji instytucji wobec pamięci

Rodzaj pamięci

--

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

--

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNI	DAWNI
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	x	
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW	x	
GODZINY OTWARCIA	x	
DYREKTORZY	x	
ZARZĄDCA	x	
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)	x	

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

Muzeum Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie - bez zmian

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

§ 2. Towarzystwo ma na celu pielęgnowanie nauk, umiejętności i literatury w języku polskim, w szczególności zaś badanie kraju pod względem przyrodniczym, etnograficznym, historycznym, ekonomicznym i statystycznym.

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

W 1909 roku opiekę nad zbiorami sprawował wiceprezes Zarządu Towarzystwa **dr Władysław Zahorski**, a poszczególnymi zasobami z grupowanymi w 7 działach wyznaczeni członkowie Towarzystwa: Działem archeologii przedhistorycznej zarządzał p. **Wandalin Szukiewicz**.
2. numizmatyki, medali i sfragistyki 3. kultu religijnego 4. etnograficznym - **dr Władysław Zahorski**,
5. przyrodniczym — **Zygmunt Hryniewicz**.
6. „ artystycznym — p. **Stan. Jarocki**.
7. Dział historyczno-obyczajowy w roku sprawozdawczym nie miał w 1909 zarządzającego

Prace zarządzającego zbiorami i kierowników poszczególnych działów polegały na klasyfikacji otrzymywanych przedmiotów, ich określeniu, umieszczeniu w odpowiednim dziale, numerowaniu i zapisaniu do katalogów

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Szczegółowa historia instytucji

W 1907 roku wydatki na urządzenie muzeum wyniosły łącznie 203 rubli i 44 kopiejek (zakupiono: gabloty, witryny i stoliki: 126 rubli; oszklenie witryn,

reparacja mebli i ram: 53 rubli i 14 kopiejek; robota i umocowanie sztab do zawieszania obrazów : 24 rubli 30 kopiejek

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

W roku 1909 określono, oznaczono numerami, opisano i skatalogowano:

- w dziale archeologii ..... 1160 przedmiotów.
- „ „ monet 2310 monet.
- „ „ medali 119 medali.
- „ „ etnografji 111 przedmiotów.
- „ „ minerałów 924
„ „ „ skamieniałości 43 „

Doprowadzono do porządku i skatalogowano tłoki pieczętnie, wyciski pieczęci na laku, wosku, gipsie i papierze.

Zbiory były zawieszane na ścianach, lub umieszczone w gablotach lub szafach.

. Każdy dział ma własną numerację przedmiotów, począwszy od .Nr 1. Oprócz tego ofiarodawcy mają swe numery w księdze inwentarzowej. Przedmioty, których większą część Towarzystwo otrzymało na prawach depozytów, zostały rozwieszane na ścianach i filarach (n. p. zbroje, obrazy i t. d.) lub też umieszczone pod szkłem. W tym celu w roku 1909 sprawiono: dwie wielkie oszklone i opatrzone zamkami gabloty i 3 także szafy. Kilku członków Towarzystwa ofiarowało 2 szafy, 2 gabloty, sepet na numizmaty, 3 komody do przechowywania jaj ptasich i jedną na minerały i muszle. W roku sprawozdawczym Towarzystwo otrzymało od 207 osób 6745 przedmiotów, a mianowicie:

ry w księdze inwentarzowej. Przedmioty, których większą część Towarzystwo otrzymało na prawach depozytów, zostały rozwieszane na ścianach i filarach (n. p. zbroje, obrazy i t. d.) lub też umieszczone pod szkłem. W tym celu w roku 1909 sprawiono: dwie wielkie oszklone i opatrzone zamkami gabloty i 3 także szafy. Kilku członków Towarzystwa ofiarowało 2 szafy, 2 gabloty, sepet na numizmaty, 3 komody do przechowywania jaj ptasich i jedną na minerały i muszle. W roku sprawozdawczym Towarzystwo otrzymało od 207 osób 6745 przedmiotów, a mianowicie: Do działu archeologii przedhistorycznej . . 1572 przedmioty, „ „ numizmatyki „ „ medali

„ „ kultu religijnego „ „ sfragistyki etnografj i „ „ historyczno-obyczajowego . .
artystycznego „ „ przyrodniczego Varia

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

Strategia pozyskiwania zbiorów

dary

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

Z innych ofiarodawców najbardziej cenne dary nadesłali: P.p. Henryk Wojnicki, hr. St. Tarnowski, ks. Wańkowicz, p. E. Węstawka, p. Griesztorowa, Henryk Matusewicz, S. Jankowski i inni. Szczegółowe listy ofiarodawców ogłaszane były co miesiąc w pismach miejscowych.

Najbardziej cenne dary pod względem wartości naukowej lub pieniężnej złożyli: P.p. Fr. Oskierko—bardzo cenny rząd na konia, sadzony kamieniami, z XVII w. Hr. Józef Przeddziecki—zbroje, broń, kolekcje ptaków, jajka minerali, muszel i t. d. Roman Szwojnicki — obraz olejny własnego pędzla. P. Protasewiczowa—rozmaite przedmioty wartościowe. Mich. Brensztejn — zbiory archeologiczne, etnograficzne i inne. P. Salomea Kostrowicka — fajans angielski i wiele innych przedmiotów. Wilh. Sartorius—zbiór monet. Bron. Kiewlicz — imionnik z własnoręcznie wpisanymi wierszami Ad. Mickiewicza i Ant. Edw. Odyńca. Wand. Szukiewicz — zbiory archeologiczne (okazy kamienne i brązowe). Ludomir Powstański — biżuterię starożytną. Aleks. Dawidowski — kompletny strój jedwabny bogatego Buriata. Kondratowicz Władysław—pamiątki po Ludw. Kondratowiczu (Wł. Syrokomli)

- **Antoni Kołb** z Kamienia Podolskiego w czerwcu 1914 r. podarował Towarzystwu kolekcję obrazów. "Pojeździemy z Rostworowskim do Kamieńca Podolskiego zapewne jutrzejszym rannym kurjerem, jeśli będą bilety [...] U p. Kołpia byliśmy. Obrazy bezwarunkowo ciekawe, dar ten muzeum bardzo się przyda" za: Ferdynand Ruszczyc, *Dziennik, cz. I: Ku Wilnu 1894–1919*, opr. Edward Ruszczyc, Warszawa 1994, s. 279-280;

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

Wystawy czasowe

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

Brensztejn, Michał, *Maski ludowe na Litwie*, s.140-143 w: Rocznik Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie za rok 1907, T.1, Wilno 1908

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

Ustawa Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie, Wilno 1907

<https://polona.pl/item/ustawa-towarzystwa-przyjaciol-nauk-w-wilnie,NzE5NjgzNjc/#info:metadata>

Sprawozdanie - Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Wilnie, 1909

<https://polona.pl/item/sprawozdanie-ze-stanu-t-wa-przyjaciol-nauk-w-wilnie-w-r-1909,ODMyMjE1NDU/10/#item>

Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie

<http://pbc.biaman.pl/publication/3010>

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

Szeroko zakrojona współpraca

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

- **Ferdynand Ruszczyk**; 15/18 IV 1908: " U doktora Zahorskiego. Pokazuje fotografie z lochów wileńskich. z dr. zahorskim, Jurgensonem... w muzeum Towarzystwa Przyjaciół Nauk (za żelaznym mostem). Biblioteka. Muzeum. Sympatyczne wrażenie. Widok z okna na pagórki wileńskie". za: Ferdynand Ruszczyk, *Dziennik*, cz. I: *Ku Wilnu 1894–1919*, opr. Edward Ruszczyk, Warszawa 1994, s. 209;

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

- Uziębło, L, *Nowe muzeum w Wilnie* „Kurier Litewski” 1906, nr 196, s.1
<http://ebuw.uw.edu.pl/dlibra/publication?id=15727&tab=3>
- Szukiewicz, W. , *Muzeum w Wilnie*, „Kurier Litewski” 1906, nr 223., s.1 „Kurier Litewski” 1906, nr 223. , s. 1
<http://ebuw.uw.edu.pl/dlibra/publication/15727?tab=1>
- Brensztejn, Michał Eustachy, *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Wilnie*, Wilno 1937
<https://polona.pl/item/towarzystwo-przyjaciol-nauk-w-wilnie.Njc4NTg3MDg/#info:metadata>
- Ustawa Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie, Wilno 1907
<https://polona.pl/item/ustawa-towarzystwa-przyjaciol-nauk-w-wilnie.NzE5NjgzNjc/#info:metadata>
- Sprawozdanie ze Stanu Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie w r. 1911, Wilno 1912

<https://polona.pl/item/pierwszy-zarząd-towarzystwa-przyjaciół-nauk-w-wilnie.MzU2NTUw/0/#info:metadata>

- Sprawozdanie ze Stanu Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie w roku 1913, Wilno 1914

<https://polona.pl/item/sprawozdanie-ze-stanu-t-wa-przyjaciół-nauk-w-wilnie-w-r-1913-wyd-1914-dod.ODMyMjE1NTE/0/#info:metadata>

Wrońska Joanna, *Wokół Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie* Archeologia Polski, t. XXXVII: 1992, z. 1-2, s.315-322

http://rcin.org.pl/Content/34664/WA308_45825_P319_WOKOL-TOWARZYSTWA_I.pdf

Uziębło Lucjan, *Nowe muzeum w Wilnie*, „Kurier Wileński” 1906, nr 192.

X. Y., *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Wilnie*, „Litwa i Ruś”, R.1 (styczeń 1912), T. 1. z. 1, s. 33-42.

<http://pbc.biaman.pl/publication/2168>

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

- Zdjęcie pierwszego Zarządu Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie, 1907 r. (na zdjęciu dr Władysław Zahorski - kustosz zbiorów muzealnych)

<https://polona.pl/item/pierwszy-zarząd-towarzystwa-przyjaciół-nauk-w-wilnie.MzU2NTUw/0/#info:metadata>

- Gmach ofiarowany Towarzystwu przez h.Przeździeckiego Rocznik Towarzystwa Naukowego w Wilnie, T.1, 1907, s.161 oraz zbiory ludowe - maski ze zbiorów Towarzystwa (s.141, 142,143 - strój licinikas)

<http://pbc.biaman.pl/publication/3010>

- Siedziba Muzeum Humanistycznego Towarzystwa Przyjaciół Nauk - widok zewnętrzny. źródło: NAC ok. 1930?

<https://audiovis.nac.gov.pl/obraz/99835/b272fbbfd97f6a7eb355d159f2b434dd/>

- Obraz Leonarda da Ponte "Złożenie Chrystusa do grobu" ze zbiorów Towarzystwa.źródło: NAC
<https://audiovis.nac.gov.pl/obraz/99846/b272fbbfd97f6a7eb355d159f2b434dd/>
- Salonik z pamiątkami po Adamie Mickiewiczu.źródło: NAC
<https://audiovis.nac.gov.pl/obraz/99837/b272fbbfd97f6a7eb355d159f2b434dd/>
- Zbiory i przestrzeń muzealna:
Brensztejn, Michał Eustachy, Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Wilnie, Wilno 1937, s. 1,
<https://polona.pl/item/towarzystwo-przyjaciol-nauk-w-wilnie,Njc4NTg3MDg/0/#info:metadata>

Zbiory muzealne, X. Y., *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Wilnie*, "Litwa i Ruś", R.1 (styczeń 1912), T. 1. z. 1, s. 33-42.
<http://pbc.biaman.pl/publication/2168>

Ciekawe cytaty

- "Uwaga. Dla spełnienia swych zadań i ułatwienia pracy członkom—Towarzystwo posiadać może bibliotekę, archiwum, muzeum, pracownie. Przy zakładaniu muzeum i laboratoriów winny być zachowane wydane w tym przedmiocie przepisy prawne, przy otwieraniu zaś biblioteki—§ 175 Ustawy o cenzurze i prasie, wyd. 1890 r."
/ Ustawa Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie, Wilno 1907, s.2
- "Zapoczątkowane zbiory naukowe i artystyczne, które dadzą możliwość rozleglejszego urzeczywistnienia w przyszłości naukowych zadań T-wa, podobnie, jak lat ubiegłych, mieściły się w wielkiej sali z filarami na piętrze, a obrazy, oryginalne rysunki i zbiory graficzne w westybulu i w klatce schodowej."

/ Sprawozdanie - Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Wilnie, 1909, s.9

- "Będziemy więc mieli znów swoje muzeum. Tak nam zapowiada artykuł p. Lucjana Uziębły, drukowany przed niedawnym czasem w „Kurjerze Litewskim”. Będziemy mieli znów skarbiec swój własny, do którego każdy, w miarę możliwości, dorzuci swój grosz, aż stanie z czasem świątynia wspaniała ku czci przeszłości naszej, może nie zawsze wielkiej i świętej, nieraz nawet marnej i przekłetej, lecz zawsze drogiej dla serca każdego polaka."

/ W. Szukiewicz , Muzeum w Wilnie, „Kurier Litewski" 1906, nr 223., s.1

- "(...)Muzeum nasze z pewnością będzie wszechstronne, ale przede wszystkim polskie z uwzględnieniem szerokiem rzeczy litewskich, białoruskich, nawet żydowskich (dział judaiców nie powinien być zapoznawany!) i t. d. Okazy współczesnej sztuki ludowej i cenniejsze przedmioty przemysłu artystycznego koniecznie winny tu dopełniać poglądowego obrazu kultury naszej we wszelkich studjach jej rozwoju.

/ Uziębło, L, *Nowe muzeum w Wilnie* „Kurier Litewski" 1906, nr 196, s.1
<http://ebuw.uw.edu.pl/dlibra/publication?id=15727&tab=3>

UWAGI:

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Anna Kornelia Jędrzejewska / Sławomir Majoch

Data sporządzenia karty:

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

METADANE* (wypełnia redaktor portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA	